

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATERICA DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA nr. 321
Din 31.05.2017

Dosar nr: 838/2016

Petiția nr: 7.674/27.12.2016

Potent: Partida Romilor PRO – EUROPA

Reclamat:

Obiect: afirmații discriminatorii pe facebook cu referire la etnia romă.

I. Numele, domiciliul și sediul părților

I. 1. Numele și domiciliul petentului

1.1.1. Partida Romilor PRO – EUROPA

I. 2. Numele și sediul/domiciliu procedural ales al reclamatului:

1.2.1.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Asociația petentă reclamă discriminarea la care au fost supuși în spațiul public, în localitatea de domiciliu, prin diverse postări pe facebook ale reclamatului din data de 22 și 23.11.2016, precum și prin organizarea unui marș pentru siguranță publică.

III. Citarea părților

3.1. În temeiul art. 20, alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Părțile au fost citate pentru data de 30.01.2017 la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare C.N.C.D.), petentul prin adresa nr. 7.674/17.01.2017 (fila 4 la dosar), reclamatul prin adresa nr. 299/17.01.2017 (fila 5 la dosar).

3.3. La audierea din data de 30.01.2017, părțile nu s-au prezentat; procedura legal îndeplinită.

3.4. În cauză a mai fost stabilit un termen de audiere pentru data de 20.02.2017, fiind emisă adresa nr. 793/10.02.2017 (filele 49 – 50 la dosar).

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petenților

4.1.1. Prin memoriul înregistrat la C.N.C.D. cu nr. **7.674/27.12.2016** (fila 1 la dosar), petentul reclamă hărțuirea prin incitare la ură rasială, la care au fost supuși etnicii romi din România prin postarea unui comentariu jignitor și negativ privind minoritățile în data de 6 decembrie 2016 pe site-ul de socializare Facebook de pe profilul intitulat "Doar Eu" unde partea reclamată poate fi identificată după fotografie și data de naștere.

4.1.2. Petentul apreciază că fapta reclamatului are consecințe deosebit de grave datorită funcției de conducere pe care o deține în cadrul Instituției Primarului com. Jilava, de peste 20 de ani fiind secretarul acestei instituții.

4.1.3. Petentul mai menționează că în localitatea în care reclamatul își desfășoară activitatea locuiesc circa 2500 de romi dintr-un total de 10.000 de locuitori, impactul pe care îl are atitudinea sa față de această etnie fiind unul extrem de negativ, precum și repetat.

4.1.4. Astfel, petentul supune atenției C.N.C.D. postările reclamatului pe rețeaua de socializare Facebook, atașate petiției (filele 2 – 3 la dosar):

- 06.12.2016 – *"Luați aminte. Așa este. Este o politică concertată ca minoritățile oricare ar fi ele să distrugă structura statală și respectul de sine. Homosexuaii, romii, ungurii etc., sunt singura armă cu care se poate distruge din interior o națiune. Discriminarea pozitivă. O idiotenie mai mare nici că se putea inventa pentru contracararea identității majorității. Drepturi egale – da, subscriu cu mâini, dar la fel și obligațiile fraților. Cu obligațiile stăm mai prost. Cunosc cadre universitare care au 2 – 3 locuri de muncă și cunosc persoane de o anumită etnie care se ocupă doar cu ciordeala, dar vor frate aceleași drepturi. Stop. Muncești mănâncă. Furi plătești. Nu-i treaba mea ca unii se regulează ca iepurii și pe urmă trebuie statul român să aibă grijă de copii sau plătim noi ceilalți care muncim. Este grav. Din ce în ce mai grav. Să ne trezim. Să ripostăm. Să avem coloană vertebrală. Să fim uniți. Împotriva mizeriilor, a lipsei bunului simț, a inculturii și a jignirilor ieftine a unor oameni certați cu legea sau cu bunele maniere. Pentru că România este a noastră a celor care o respectă pe ea ca țarăși pe ei ca cetățeni responsabili."*
- 09.12.2016 – a distribuit o fotografie cu mesajul "Mai bine un glonț".

4.1.5. Petentul completează petiția prin adresa nr. 905/15.02.2017 (filele 51 – 54 la dosar), susținând faptul că prin postările pe site-ul de socializare, reclamatul a adus atingere demnității umane atât etnicilor romi din România, cât și persoanelor aparținând altor minorități, având o atitudine naționalistă dusă la exacerbare.

4.1.6. Petentul atașează alte 2 postări ale reclamatului ulterior depunerii plângerii.

4.2. Susținerile reclamatului

4.2.1. Prin adresa nr. 707/07.02.2017 (filele 6 – 8 la dosar), reclamatul formulează punct de vedere prin care susține că a primit plicul cu citația în data de 31.01.2017 și că și-a expus poziția pe pagina personală de facebook odată cu distribuirea unei alte postări pe care a comentat-o, fără a aduce atingere însă drepturilor prevăzute de art. 1 din O.G. nr. 137/2000.

4.2.2. Reclamatul face trimitere la prevederile art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000, apreciind că ceea ce a opinat cu referire la acea postare reprezintă dreptul său la liberă exprimare și dreptul personal la opinie.

4.2.3. De asemenea, reclamatul adaugă că reacția sa prin postarea respectivă nu a avut legătură cu funcția pe care o deține, fiind doar o apreciere a sa în calitate de cetățean care respectă legile, care își plătește obligațiile față de stat și își îndeplinește toate datoriile cetățenești.

4.2.4. Referitor la acuzația de discriminare, reclamatul precizează că nu a hărțuit etnia romă, ci dimpotrivă, se simte chiar el discriminat de către instituțiile statului întrucât cei care încalcă legea în mod frecvent sunt acești cetățeni de etnie romă și care nu înțeleg să-și îndeplinească datoriile cetățenești.

4.2.5. Astfel, reclamatul afirmă că cetățenii de etnie romă la care face referire petiționarul locuiesc în zona "La capace" fără forme legale, au ridicat construcții fără autorizație de construire și au beneficiat de curent electric pentru aceste construcții o perioadă îndelungată, fără a plăti pentru acest consum. Acel consum, în sumă de 300.000 lei va fi suportat de către unitatea administrativ teritorială Jilava din fondurile publice, din buzunarul fiecărui cetățean ce și-a achitat obligațiile fiscale către această instituție.

4.2.6. În plus, reclamatul adaugă că o parte din aceste persoane de etnie romă sunt cercetate pentru infracțiunea de furt de energie electrică, anexând în acest sens o adresă a Biroului de Poliție Locală.

4.2.7. De asemenea, reclamatul consideră că atât el, cât și ceilalți cetățeni ai comunei Jilava sunt discriminați cu privire la acordarea unor suprafețe de teren către cetățeni de etnie romă prin Hotărârea Comisiei Județene Ilfov nr. 1159/2004, deși celor îndreptățiți li s-a aplicat un coeficient de reducere de 15% din ceea ce li s-ar fi convenit datorită deficitului de teren existent la nivelul comunei Jilava. În acest sens, chiar Comisia Județeană Ilfov a solicitat anularea acestei hotărâri ca fiind nelegal emisă.

4.2.8. Reclamatul apreciază că principalul motiv pentru care petentul a formulat prezenta petiție este tocmai faptul că la momentul emiterii hotărârii, acesta a refuzat să semneze documentația necesară emiterii acesteia, precum și orice alt act implicat în furnizarea de energie electrică pentru această zonă, întrucât, în aprecierea acestuia, erau cheltuiți bani publici fără documente legale.

4.2.9. Concluzionând, reclamatul menționează că, dacă comportamentul său legal, onest și fără a încălca principiile cetățenești reprezintă o formă de discriminare sau hărțuire în sensul O.G. nr. 137/2000, solicită chiar aplicarea sancțiunilor legale, însă dacă se dovedește faptul că memoriul petentului reprezintă o răzbunare a unor persoane, solicită să se dispună petiționarului să își exprime, în mod public, scuzele pentru aceste acuzații.

4.2.10. În susținerea celor afirmate, reclamatul atașează înscrisuri (filele 9 – 48 la dosar).

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra limitei libertății de exprimare și încălcarea dreptului la demnitate a petenților, urmând a analiza declarațiile reclamatului pe rețeaua de socializare din data de 23.11.2016:

- 06.12.2016 – *"Luați aminte. Așa este. Este o politică concertată ca minoritățile oricare ar fi ele să distrugă structura statală și respectul de sine. Homosexuality, romii, ungerii etc., sunt singura armă cu care se poate distruge din interior o națiune. Discriminarea pozitivă. O idiotenie mai mare nici că se putea inventa pentru contracararea identității majorității. Drepturi egale – da, subscriu cu mâini, dar la fel și obligațiile fraților. Cu obligațiile stăm mai prost. Cunoscut cadre universitare care au 2 – 3 locuri de muncă și cunosc persoane de o anumită etnie care se ocupă doar cu ciordeala, dar vor frate aceleași drepturi. Stop. Muncești mănâncă. Furi plătești. Nu-i treaba mea ca unii se regulează ca iepurii și pe urmă trebuie statul român să aibă grijă de copii sau plătim noi ceilalți care muncim. Este grav. Din ce în ce mai grav. Să ne trezim. Să ripostăm. Să avem coloană vertebrală. Să fim uniți. Împotriva mizeriilor, a lipsei bunului simț, a inculturii și a jignirilor ieftine a unor oameni certați cu legea sau cu bunele maniere. Pentru că România este a noastră a celor care o respectă pe ea ca țară și pe ei ca cetățeni responsabili."*
- 09.12.2016 – a distribuit o fotografie cu mesajul "Mai bine un glonț".

5.2. În drept, coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (C.N.C.D.), Colegiul director trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

5.2.1. În considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al O.G. nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de C.N.C.D. este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile de litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

5.2.2. Reținând în coroborare cu speța dedusă spre soluționare definiția discriminării, astfel cum este reglementată de articolul 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, Colegiul director se raportează, în ceea ce privește analiza unui act / a unei fapte care încalcă dreptul la un tratament egal, la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din O.G. nr. 137/2000. Astfel, pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2, alin. 1 *deosebirea, excluderea, restricția sau preferința* trebuie să aibă la bază unul dintre *criteriile* prevăzute de către art. 2, alin. 1 și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior.

5.2.3. Examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care declarațiile reclamatului ar fi putut aduce atingere drepturilor petenților prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

5.2.4. Astfel, în soluționarea prezentei sesizări, Colegiul apreciază că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

5.2.5. Pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

5.2.6. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O.).

5.2.7. **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: *„Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”*

5.2.8. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: *„comportă îndatoriri și responsabilități”*. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: *„Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”*

5.2.9. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;

- precizitatea;
- previzibilitatea norme;
- legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

5.2.10. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit¹.

5.2.11. Pentru o analiză completă, urmează a fi analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează.

5.2.11.1. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată. De asemenea, Constituția României în art. 1 alin. (3) consacră garantarea demnității omului ca valoare supremă a legii fundamentale și a democrației.

5.2.11.2. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. nr. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”. Apreciem că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

5.2.11.3. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de etnia acestora. În prezenta speță, respectarea demnității umane a persoanelor de etnie romă este un scop legitim urmărit de stat în condițiile în care este de notorietate condiția dificilă acestei minorități în societatea din România.

5.2.11.4. Protecția demnității unei persoane aparținând unei minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată:

- ✓ un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios;
- ✓ ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau

¹ Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801

ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de etnia sa.

5.2.11.5. În cazul de față, Colegiul director apreciază că prin mesajul transmis, discursul reclamatului a avut un caracter de instigare la ură.

5.2.11.6. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

5.2.11.7. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare **este necesară într-o societate democratică**.

5.2.11.8. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

5.2.11.9. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, **iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.**²

5.2.11.10. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare:

5.2.11.11. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, C.E.D.O. a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, pe care le redăm în cele ce urmează:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător;
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție

² Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

- comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO;
- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței;
 - f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată;
 - g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice;
 - h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora;
 - i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției**;
 - j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea;
 - k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare;
 - l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor;
 - m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori

- împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare;
- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO;
 - o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare;
 - p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare;
 - q) presa nu are doar dreptul, ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații;
 - r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice;
 - s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență;
 - t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special.

5.2.11.12. În scopul de a determina dacă afirmațiile, obiect al prezentei sesizări, constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectul urmărit de reclamat, contextul în care a avut loc, conținutul discursului, modul de adresare, rolul în societate al persoanei, autor al afirmațiilor.**

1. Obiectivul urmărit de reclamat

5.2.11.13. Obiectivul urmărit de reclamat este important de analizat, în acest sens fiind esențial pentru analiza discursului dacă acesta a dorit să disemineze opinii legate de o anumită comunitate. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a reclamatului, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

5.2.11.14. Colegiul ia act de apărarea reclamatului conform căreia postările pe rețeaua de socializare reprezintă opinia sa în calitate de cetățean care respectă legile, care își plătește obligațiile față de stat și își îndeplinește toate datoriile cetățenești, față de cei care încalcă legea.

5.2.11.15. De asemenea, Colegiul reține din punctul de vedere exprimat faptul că reclamatul face trimitere la anumite cazuri concrete de persoane cu domiciliul pe raza localității Jilava care sunt acuzate că au comis infracțiuni, respectiv persoane de etnie romă care au beneficiat de facilități în detrimentul celorlalți locuitori ai localității, fapt pentru care și-a manifestat nemulțumirea.

5.2.11.16. Astfel, reclamatul consideră că principalul motiv pentru care petentul a formulat petiție împotriva sa este tocmai faptul că, în calitatea sa de secretar al unității administrativ – teritoriale, acesta a refuzat să semneze documentația necesară emiterii hotărârii de atribuire de terenuri acelor cetățeni, precum și orice alt act implicat în furnizarea de energie electrică pentru această zonă, întrucât, în aprecierea acestuia, erau cheltuiți bani publici fără documente legale.

5.2.11.17. Luând act de toate aspectele menționate de reclamat, precum și înscrisurile aflate la dosar, Colegiul director constată că, în speță, deși prin apărarea exprimată, reclamatul a făcut precizări concrete la anumite cazuri particulare, postările de pe rețeaua de socializare au presupus emiterea unor opinii personale, fără a expune informații concrete pe care reclamatul susține că a intenționat să le transmită. Prin urmare, Colegiul apreciază că declarațiile ce fac obiectul prezentului dosar nu au avut rolul de a informa publicul cu privire la anumite aspecte punctuale și nici nu s-a urmărit acest aspect, rolul postărilor respective necontribuind la nicio formă de dezbatere publică capabilă să conducă la un progres al relațiilor umane, ci dimpotrivă, la ofensarea gratuită a unei comunități, iar forma de expresie folosită incită, promovează ura bazată pe intoleranță.

2. Contextul în care au fost făcute afirmațiile

5.2.11.18. În ceea ce privește contextul în care au fost făcute declarațiile, Colegiul director apreciază că opiniile, aprecierile reclamatului sunt extrem de clare la adresa comunității romă și nu numai, astfel că în mod evident trebuie analizată libertatea de exprimare a reclamatului raportat la dreptul la demnitate al comunității romă.

5.2.11.19. Libertatea de exprimare reprezintă un drept fundamental, protejat de articolul 10 din Convenția europeană a drepturilor omului, însă exercitarea lui presupune totodată respectarea anumitor condiții. Este deja un adevăr dovedit istoric că „o libertate fără limite ucide libertatea” (H. de Balzac). Mai ales, într-o societate democratică, apare ca o necesitate de prim rang ocrotirea și încurajarea libertății de exprimare însă aceasta trebuie exercitată în deplin acord cu cele stipulate în articolul 10, respectând și celelalte valori ocrotite de Convenție. Printre restricțiile impuse dreptului la liberă exprimare se regăsește și aceea menită a ocroti demnitatea umană, respectul datorat reputației și drepturilor altuia. Libertatea de opinie nu poate fi disociată de libertatea de exprimare, aceasta fiind o manifestare exterioară a celei dintâi. Însă opinia ce nu este făcută cunoscută și altor persoane nu poate leza drepturile celorlalți membri ai societății, și de aceea libertatea de opinie nu cunoaște niciun fel de îngrădiri, spre deosebire de exprimarea

acesteia, care se poate dovedi, în unele situații, vătămătoare în relația cu alte valori fundamentale.

3. Conținutul declarațiilor

5.2.11.20. Afirmațiile reclamatului analizate în speța de față sunt:

- " 06.12.2016 – *"Luați aminte. Așa este. Este o politică concertată ca minoritățile oricare ar fi ele să distrugă structura statală și respectul de sine. Homosexuality, romii, ungurii etc., sunt singura armă cu care se poate distruge din interior o națiune. Discriminarea pozitivă. O idioțenie mai mare nici că se putea inventa pentru contracararea identității majorității. Drepturi egale – da, subscriu cu mâini, dar la fel și obligațiile fraților. Cu obligațiile stăm mai prost. Cunosc cadre universitare care au 2 – 3 locuri de muncă și cunosc persoane de o anumită etnie care se ocupă doar cu ciordeala, dar vor frate aceleași drepturi. Stop. Muncești mănâncă. Furi plătești. Nu-i treaba mea ca unii se regulează ca iepurii și pe urmă trebuie statul român să aibă grijă de copii sau plătim noi ceilalți care muncim. Este grav. Din ce în ce mai grav. Să ne trezim. Să ripostăm. Să avem coloană vertebrală. Să fim uniți. Împotriva mizeriilor, a lipsei bunului simț, a inculturii și a jignirilor ieftine a unor oameni certați cu legea sau cu bunele maniere. Pentru că România este a noastră a celor care o respectă pe ea ca țară și pe ei ca cetățeni responsabili."*
- 09.12.2016 – a distribuit o fotografie cu mesajul *"Mai bine un glonț"*.

4. Modalitatea de adresare

5.2.11.21. Afirmațiile luate în discuție au fost postate pe o rețea de socializare, fapt pentru care Colegiul director urmează a analiza caracterul public al mesajului transmis prin exprimarea opiniei personale.

5.2.11.22. Prin jurisprudența sa³, C.N.C.D. a reținut faptul că, „... pagina de Facebook constituie o pagină personală susceptibilă de a fi vizualizată de către mai mulți prieteni, iar în acest caz informația difuzată capătă un **caracter public**. Facebook nu este un spațiu privat comparabil cu o cutie poștală electronică. Cutia poștală electronică poate fi controlată din punctul de vedere al informației transmise, în schimb Facebook este o rețea socială deschisă, un spațiu de expresie publică și planetară. În cazul Facebook, oricând există o mică parte a conținutului care se face vizibilă pentru public. Deseori, persoanele nu-și cunosc exact parametrii peretelui său privat de pe Facebook, existând posibilitatea ca o persoană să transmită informații de pe contul de Facebook al unei alte persoane la care are acces.”

5.2.11.23. Colegiul director va analiza dacă postarea mesajului pe o rețea de socializare, în speța pe Facebook, constituie o faptă săvârșită în public. Astfel, în lipsa unor prevederi exprese în O.G. nr. 137/2000, respectiv legislația privind contravențiilor, pentru determinarea caracterului public al faptei, s-a procedat la utilizarea prevederilor art. 184, din Noul Cod Penal, care arată că: *"Fapta se consideră săvârșită în public atunci când a fost comisă:"*

³ Hotărârea Colegiului director al C.N.C.D. nr. 60/22.02.2012

a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este totdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;

b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;

c) într-un loc neaccesibil publicului, însă cu intenția ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;

d) într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția reuniunilor care pot fi considerate că au caracter de familie, datorită naturii relațiilor dintre persoanele participante.”

5.2.11.24. Cu privire la postările de pe facebook, C.N.C.D. s-a mai pronunțat asupra unor texte ori susțineri publicate pe rețeaua de socializare ori bloguri, apreciind faptul că aceste medii de informare sunt spațiu public fiind întrunită cerința impusă de art. 15 din O.G. nr. 137/2000 „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*” Prin sentința nr. 21/1701.2013, Curtea de Apel Târgu Mureș a menținut hotărârea C.N.C.D. nr. 60/22.02.2012, reținând legat de caracterul public al faptei, faptul că rețeaua de socializare facebook nu poate echivala, sub aspectul controlului mesajelor difuzate cu o căsuță poștală electronică. Profilul de facebook, chiar dacă este accesibil doar prietenilor, adică unui număr restrâns de persoane, tot public este, oricare dintre prieteni putând distribui informațiile postate de către titularul paginii, aspecte pe care reclamatul le cunoștea.

5.2.11.25. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se ”hrănește” din libertatea de exprimare**”. (ibidem, pct. 66).

5.2.11.26. Având în vedere modalitatea de exprimare, contextul în care a fost făcut, Colegiul apreciază că **există elemente de incitare la ură pe criteriul apartenenței etnice**, astfel că o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, prin limitarea libertății de exprimare, este justificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit.

5.2.11.27. În hotărârile sale, CEDO nu se bazează doar pe Convenție, se referă și la **Carta Națiunilor Unite** (paragraful 2 din *Preambul*, art. 1 alin. 3, art. 13 alin. 1, art. 55 lit. c și art. 76 lit. c), **Declarația universală a drepturilor omului** (art. 1, 2 și 7), **Convenția internațională privind drepturile civile și politice** (art. 2 alin. 1, art. 20 alin. 2, art. 26), **Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială** (art. 4 și 5), **Recomandarea nr. R (97) 20 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la „discursul de ură”, Recomandarea de politică generală nr. 7 privind legislația națională referitoare la combaterea rasismului și a discriminării rasiale.**

5.2.11.28. De asemenea, în luarea deciziei, Colegiul director se raportează și la art. 30 din **Constituției României** care asigură libertatea de exprimare, și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

5.2.11.29. În același sens, în ceea ce privește modalitatea de sancționare a nerespectării dreptului la demnitate, este important de reținut și **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** care atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziaristi etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofenșați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

5.2.11.30. Concluzionând, Colegiul director reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

5.2.11.31. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept **„acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică”**. (CEDO, Lingens c. Austriei.).

5.2.11.32. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că

“libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirii personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care ofensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

5.2.11.33. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice.

5.2.11.34. În speța de față, Colegiul apreciază că se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, întrucât partea reclamată a urmărit să-și exprime opinii personale apreciate ca negative, ceea ce a condus la lezarea demnității unei întregi comunități, la crearea unui sentiment de inferioritate.

5.2.11.35. Trebuie avute în vedere stereotipurile, care de cele mai multe ori sunt negative la adresa comunității române și care prin exprimarea lor mai ales în spațiul public incită la ură și chiar se transformă într-o amenințare reală.

5.2.11.36. Prin modul în care sunt redactate, postările respective ating dreptul la demnitate al întregii comunități, printr-un limbaj depreciativ. Exprimările folosite creează o atmosferă ostilă, fiind încălcat dreptul la demnitate.

5.2.11.37. În doctrina de specialitate privitoare la dreptul la opinie și exprimare, precum și exercitarea acestuia, se remarcă, sub acest aspect, că Pactul internațional privitor la drepturile civile și politice (publicat în Colecția de Legi și Decrete IV/1974) prin art. 19 alin. 3 stabilește că „exercițiul libertății de exprimare comportă îndatoriri speciale și responsabilități speciale și că poate fi supusă anumitor **restricții care trebuie să fie expres stabilite prin lege și sunt necesare: respectul drepturilor sau reputației altora; salvagădării siguranței naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice**”.

5.2.11.38. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de reclamat, conținutul afirmațiilor, contextul în care a avut loc, calitatea oficială deținută de reclamat, faptul că a fost atins dreptul la demnitate al unei întregi comunități, Colegiul director constată că în speța s-au depășit limitele libertății de exprimare, astfel că faptele prezentate în petiție reprezintă discriminare potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din **O.G. nr. 137/2000**, republicată.

5.2.11.39. În ceea ce privește sancționarea faptei, conform art. 26 din **O.G. nr. 137/2000**:

„(1) Contravențiunile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.

(2) Consiliul sau, după caz, instanța de judecată poate obliga partea care a săvârșit fapta de discriminare să publice, în mass-media, un rezumat al hotărârii de constatare, respectiv al sentinței judecătorești.”

5.2.11.40. Prin urmare, având în vedere natura afirmațiilor exprimate în mod public, prin postările pe rețeaua de socializare, faptul că afirmațiile analizate au vizat încălcarea demnității petenților, chiar ale comunității române prin modalitatea de exprimare, Colegiul director apreciază că se impune aplicarea unei amenzi contravenționale în cuantum de de 2000 lei față de reclamat.

5.2.11.41. Totodată, Colegiul director dispune publicarea rezumatului prezentei hotărâri la nivelul instituției Primarului loc. Jilava.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR

HOTĂRĂȘTE:

1. aspectele sesizate constituie discriminare potrivit art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
2. Sancționarea reclamatului cu amendă contravențională în cuantum de 2000 lei;
3. Obligarea de a publica la nivelul instituției Primarului loc. Jilava un rezumat al hotărârii, conform art. 26 alin. 2 din **O.G. nr. 137/2000**;
4. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților și Instituției Primarului loc. Jilava.

VI. Modalitatea de plată a amenzii:

Amenda se va achita la Administrația Județeană a Finanțelor Publice Ilfov cu sediul în mun. București, str. Lucrețiu Pătrășcanu, nr. 10, sector 3. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar).

VII. Călea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

BERTZI THEODORA – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

Data redactării: 29.06.2017

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

Red.: C.M.I. și M.L.